

Økonomisk rapport for utviklingen i duodji

Oppdragsgiver:
Sámediggi /Sametinget

Dato: 01.06 10

FORORD

Asplan Viak AS har utarbeidet økonomisk rapport for utviklingen i duodji for året 2008. Rapporten er en del av næringsavtalen for duodji og skal gi et årlig bilde av den økonomiske utviklingen i næringen.

Prosjektleder for dette arbeidet har vært Veslemøy Dahl ved Asplan Viak AS i Karasjok. Hege Sakshaug ved samme kontor har vært prosjektmedarbeider.

Vi vil takke Sámediggi/Sametinget for oppdraget og ønske lykke til med det videre arbeidet.

Karasjok 01.06.10

Veslemøy Dahl
Oppdragsleder

Hege Sakshaug
Kvalitetssikrer

INNHALDSFORTEGNELSE

Innholdsfortegnelse	3
1 Innledning og bakgrunn.....	4
1.1 Bakgrunn.....	4
1.2 Mandat.....	4
1.3 Metode.....	4
2 forutsetninger	5
2.1 Vilkår for opptak i duodjiregisteret	5
3 ANALYSE AV datagrunnlaget	5
3.1 Analysegrunnlaget	5
3.2 Kønns- og geografisk fordeling.....	6
3.3 Økonomiske nøkkeltall	7
3.4 Andre opplysninger fra søkere	11
4 Drøfting og oppsummering	13
5 Anbefalinger for framtidig datainnhenting og analyse	14

1 INNLEDNING OG BAKGRUNN

1.1 Bakgrunn

Sámediggi/Sametinget har i brev 05.03.2008 bedt om anbud på utarbeidelse av økonomisk rapport for utviklingen i duodji for regnskapsårene 2007, 2008 og 2009. Tilbudet fra Asplan Viak AS ble akseptert av Sametinget den 23.mai 08. En tilsvarende gjennomgang av den økonomiske situasjonen i duodjinæringen for regnskapsårene 2005 og 2006 ble gjort i 2006 og i 2007 av Sámediggi/Sametinget selv. Rapporten for regnskapsåret 2007 ble utarbeidet i 2008 og levert Sámediggi/Sametinget 20 august 2008. Det var da totalt 29 utøvere som hadde sendt inn skjema for 2007 for økonomisk utvikling i duodji. Det var på samme nivå som tidligere år, og utgjorde om lag 49 % av de som var i duodjiregisteret. Da prosessen rundt innhenting av opplysninger for utarbeidelse for økonomisk rapport var meget arbeidskrevende og innlevering av skjema var basert på frivillighet hos utøverne foreslo Asplan Viak å endre prosedyrene for utarbeidelse av rapport for 2008. Sametinget fulgt Asplann Viak sine anbefalinger. Endringene betår i at skjema for den økonomiske utviklingen i duodji og søknad om driftstilskudd kobles sammen. Sametinget har stilt krav om at alle økonomiske tall og øvrige opplysninger skal oppgis før driftstilskudd kan innvilges. Av den grunn legges den økonomiske rapporten for regnskapsåret 2008 fram i 2010.

1.2 Mandat

Oppdraget omfatter utarbeidelse av økonomisk rapport for utviklingen i duodji. Sametinget og næringsorganisasjonene i duodji (Landsorganisasjonen Sámiid Duodji og Duojariid ealáhussearvi) har den 29.mars 2005 inngått en næringsavtale for duodji. Det er gjort endringer i hovedavtalen den 19. mars, med i krafttredelse 01.01.2008. Det er opprettet et eget økonomisk utvalg som er nedsatt av Sametinget. Det er Økonomisk utvalg som vurderer denne rapporten om duodjinæringens økonomiske situasjon..

Det er opprettet et duodjiregister med gitte kriterier og som duodjiutøvere kan søke om å bli godkjent. Duodjiutøvere som er registrert i duodjiregisteret kan komme inn under de økonomiske støtteordningene som følger av næringsavtalen for duodji mellom Sametinget og duodjiorganisasjonene. En del av næringsavtalen er driftstilskudd og velferdsordninger. Pr. september 2009 var det 59 duodjiutøvere som oppfylte de krav som er satt.

Sametingets har som mål å tilrettelegge for utvikling av en sterkere næringsrettet duodji gjennom å forbedre rammebetingelsene for duodjinæringen. Formålet med å utarbeide en økonomisk rapport for utviklingen i duodji er begrunnet i Hovedavtalen for duodjinæringen. Rapporten skal danne grunnlag for de årlige forhandlingene mellom Sametinget og næringsorganisasjonene. Oppdraget innebærer derfor en dialog med Sametinget i løpet av tre års perioden, slik at vi kan gi de nødvendige innspill til forhandlingene som partene ser er av betydning.

1.3 Metode

Sametinget har utformet og fastsatt søknadsskjema for 2009. Skjema for økonomisk rapport 2008 er blitt vedlagt søknad om driftstilskudd. Søkere som mottar driftstilskudd er i følge kriterier for tilskudd, pliktig til å gi nødvendige opplysninger i forbindelse med utarbeidelse

med økonomisk rapport. Driftstilskuddet for 2009 hadde søknadsfrist 25 sept 2009. Duodjiregisteret er fastsatt etter innkommende søknader juni 2009 og bestod av 59 utøvere. Skjemaet for økonomisk rapport, har seks tabeller som skal fylles ut, hvorav to er knyttet til økonomiske spørsmål.

Det er kun de som oppfyller kravene til å være med i duodjiregisteret blir vurdert i denne rapporten og de beregningene som beskriver den økonomiske utviklingen for næringen.

Det er i rapporten oppgitt nominelle kroneverdier, det betyr at det ikke er tatt hensyn til pris- og lønnsstigning ved sammenligning av tallene.

2 FORUTSETNINGER

2.1 Vilkår for opptak i duodjiregisteret

- Søker må oppfylle kriterier for registrering i Sametingets valgmanntall, men trenger ikke å være innført i manntallet. I spesielle tilfeller kan det dispenseres fra dette kravet.
- Å ha et enkeltpersonsforetak og være innført i merverdiavgiftsmanntallet
- Omsetting av egenprodusert duodji basert på samisk kultur og tradisjoner på minimum kr 50 000 eks. mva.
- Dokumentasjon ved egenerklæring om realkompetanse og/eller dokumentasjon av formell - kompetanse i samisk duodji
- Søkere som mottar driftstilskudd er pliktig til å gi nødvendige opplysninger i forbindelse med utarbeidelse med økonomisk rapport

Det er fastsatt egne søknadsskjema for registrering i duodjiregisteret. Søknadsfristen er 1.juni hvert år.

3 ANALYSE AV DATAGRUNNLAGET

3.1 Analysegrunnlaget

Det var etter behandlingen av registreringer i duodjiregisteret for 2009, 59 utøvere som var registrert i duodjiregisteret.

I følge Sametinget årsmeldign for 2009 var det 57 som fikk innvilget driftstilskudd i 2009. Pr 01.05.2010 var det 44 som hadde svart på skjema for 2008 om den økonomiske utviklingen i duodji, og alle oppfyller kravene om å stå i duodjiregisteret. Det betyr at 77 % av de som har fått tilskudd har svart på skjema om økonomisk utvikling. Dessverre har vi bare kunnet bruke 33 av disse besvarelsene i denne analysen, da de resterende 11 skjemaene ikke var tilstrekkelig utfylt eller feil utfylt.

Svarprosenten er lavere enn man kunne forventet da Sametinget selv har satt kriterie om utfylling av skjemaet for mottak av tilskudd. Datagrunnlaget vil likevel kunne gi et godt bilde av den økonomiske situasjonen.

Alle de 33 som har gitt fullstendige besvarelser, har oppgitt de nøkkeltallene som er nødvendig for at vi skal kunne utarbeide denne rapporten.

I 2006 var det 34 som svarte, hvor 30 svar dannet grunnlaget for den økonomiske vurderingen. I 2007 var det 30 som svarte og hvor alle kunne brukes. I 2008 var det igjen 30 som har svart, men hvor 29 dannet grunnlaget for den økonomiske vurderingen. Antall svar har økt betraktelig for 2008 men til tross for dette er datagrunnlaget ikke så mye større enn for 2007.

3.2 Kjønn- og geografisk fordeling

Det er størst andel svar fra Kautokeino med 61 % og 21 % fra Karasjok. Karasjok og Kautokeino utgjør alene 82 % av svarene. Av de 33 svarene er det 2 som er utenom indre Finnmark (Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Tana og Nesseby).

Tabell 1: Fordeling av svarene geografisk:

Kommune/område	Ant.	%-vis
Karasjok	7	21 %
Kautokeino	20	61 %
Andre områder	6	18 %
Sum	33	100 %

Kjønnsmessig fordeling viser at 70 % av svarene er fra kvinner.

Tabell 2: Kjønnsmessig fordeling av svar

Kjønn	ant.	%-vis
kvinne	23	70 %
mann	10	30 %
Sum	33	100 %

Gjennomsnittsalderen blant utøverne er 51 år. Blant kvinnene er gjennomsnittsalderen 50 år og blant menn er gjennomsnittsalderen 51 år. Gjennomsnittsalderen økte fra 2006 til 2008 fra 46 år i 2006, til 51 år i 2008 og 2009.

3.3 Økonomiske nøkkeltall

3.3.1 Salgsinntekt

For de 33 som har svart er det en samlet salgsinntekt fra egenprodusert duodji på rundt kr. 6,0 mill. I gjennomsnitt har hver utøver solgt for kr. 183 903.

Tabell 3: Total salgsinntekt egenprodusert duodji og gjennomsnitt pr. søker i nominell kroneverdi for 2008

Egenprodusert duodji	Antall	Kr.
Totalt	33	6 068 786
Gj.snitt	33	183 903

Utviklingen de siste tre årene viser at både total omsetning og gjennomsnittlig omsetning har økt. Totalt egenprodusert duodji har økt med 52 % fra regnskapsåret 2005 til 2008, og gjennomsnitt pr. utøver har økt med 56 % i samme periode. Det har vært en stor økning fra 2007 til 2008.

Tabell 4: Salgsinntekt egenprodusert duodji totalt og gjennomsnitt 2005-2007 i nominell kroneverdi

Egenprodusert duodji	2005	2006	2007	2008	%-vis endring
Totalt i kr.	4 002 520	4 144 259	4 795 246	6 068 786	52 %
Gj.snitt i kr.	117 721	138 142	165 353	183 903	56 %

Selv om gjennomsnittet på salgsinntekter er kr. 183 903 er det stor variasjon mellom søkerne. Tabellen nedenfor viser fordeling av antall søknader med gitte intervall på salgsinntekt. Laveste salgsinntekt egenprodusert duodji er kr. 50 160 og høyeste er kr. 629 595.

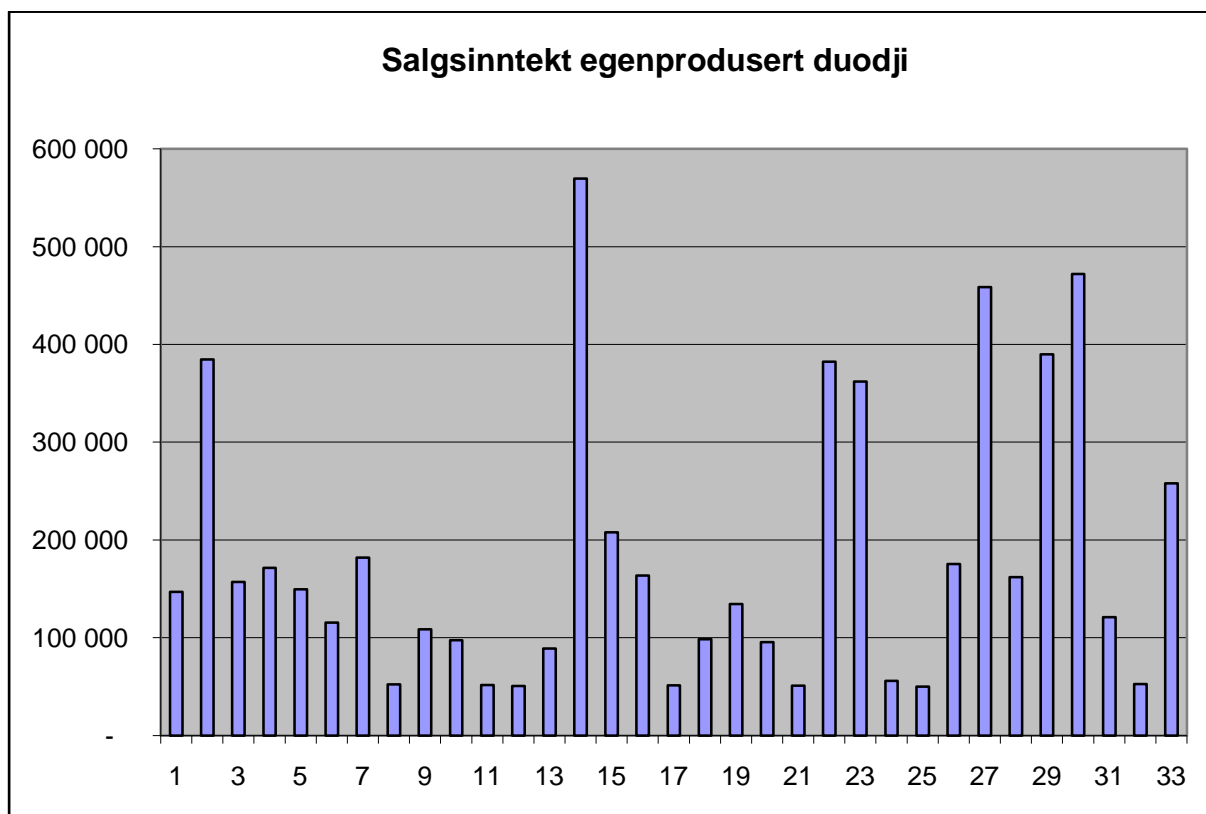
Tabell 5: Salgsinntekt pr. søker fordelt etter intervall

Fordeling salgsinntekt	Antall 2008	%-vis fordeling 2008	Antall 2007	Antall 2006	Antall 2005
50 000- 100 000	12	36 %	14	14	21
100 000 - 150 000	7	21 %	6	7	6
150 000 - 250 000	6	18 %	3	3	5
over 250 000	8	24 %	6	4	2
Sum	33	100 %	29	28	34

Tabell 5 ovenfor viser at antall utøvere med omsetning over kr. 250 000 har økt relativt sett mye i løpet av de siste fire årene.

Figur 1 nedenfor viser igjen fordeling salgsinntekt for egenprodusert duodji i regnskapsåret 2008. Det viser at det fortsatt er stor variasjon og at størst andel ligger i intervallet kr. 50 – 100 000, men at det har skjedd en endring siden innføringen av ordningen. I 2005 var prosentandelen innen 20 – 100 000 hele 62 %, mens den i 2008 var på 36 %.

Figur 1: Fordeling av salgsinntekt pr. utøver i 2008

3.3.2 Driftsresultat

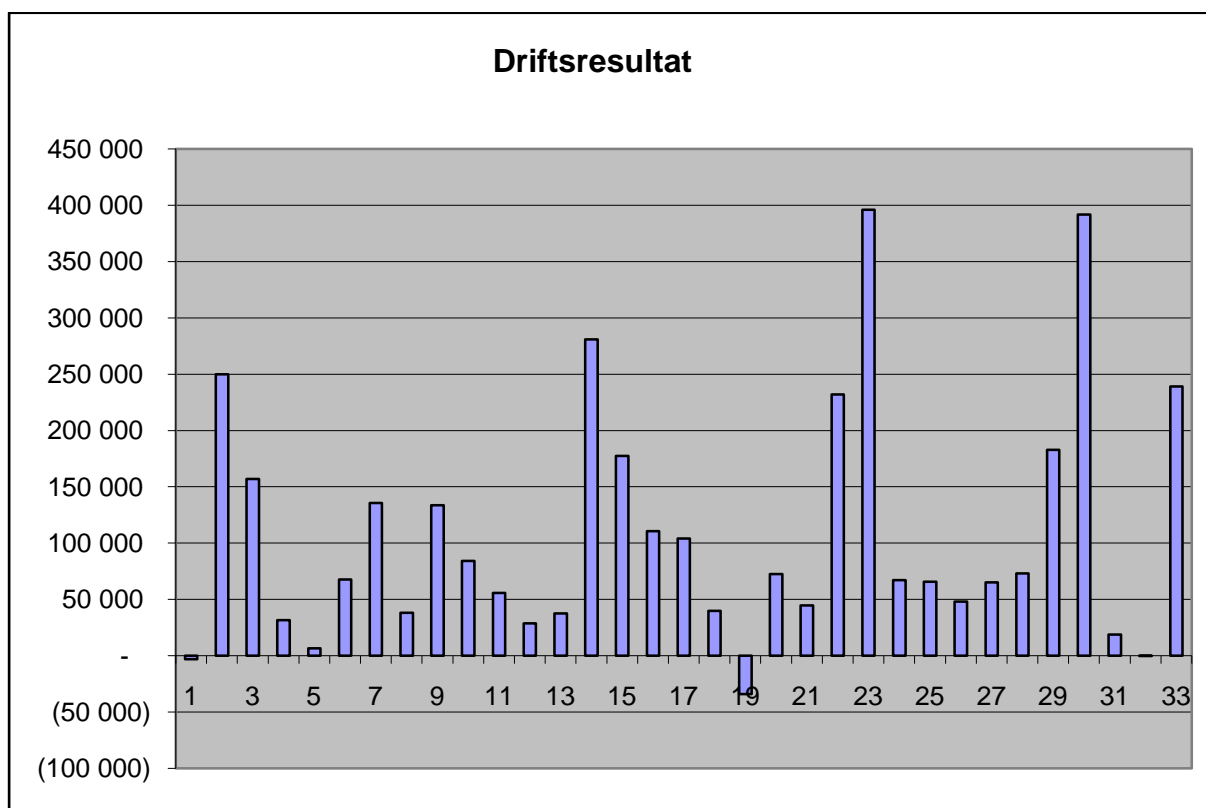
Driftsresultatet varierer fra et underskudd på kr. 34 125 til et overskudd på kr. 396 009. Det er 2 utøvere med et negativt driftsresultat, 18 utøvere med et driftsresultat mellom 0 og kr. 100 000 og 13 utøvere med et driftsresultat over kr. 100 000. Se figur 2 nedenfor.

Et samla driftsresultat for de 33 utøverne utgjør totalt kr 3 583 179 som er en forbedring fra 2007 med kr. 850 901. Gjennomsnittlig driftsresultat for 2008 var 108 581 som var en forbedring fra 2007 med kr 14 365 som utgjør en økning på ca 15 %.

Tabell 6: Nøkkeltall i gjennomsnitt for utøvere for regnskapsåret 2008 i nominell kroneverdi

	Salgsinnt egenprod.duodji	Off.drifts- tilskudd	Totale salgsinntekter	Driftskostnader- duodji	Drifts- resultat
Gj.snitt N=33	183 903	63 849	250 429	141 848	108 581
Høyeste verdi	569 468	150 000	719 468	543 296	396 009
Laveste verdi	50 100	21 000	50 877	5 293	-34 125

Figur 2: Driftsresultat fordelt på søkere (n=33)

Utviklingen i nøkkeltall for de fire årene ordningen med økonomisk rapport har fungert, er vist i tabell 7 nedenfor. Tabellen viser som nevnt ovenfor, at salgsinntektene har økt i perioden og dermed også de samlede salgsinntektene for næringen. Driftskostnadene økte fram til 2007 men i 2008 har de gått litt ned. Dette har ført til et økt gjennomsnittlig driftsresultat for 2008 sammenlignet med 2007.

Det var en markert økning i gjennomsnittlig driftsresultat fra 2005 til 2008. Dette skyldes trolig at ordningen med driftstilskudd ble opprettet i den perioden og at ordningen gir seg utslag i bedre driftsresultat.

Tabell 7: Nøkkeltall for utøvere 2005-2008 i nominelle kroneverdier.

	Salgsinnt egenprod.duodji	Totale salgsinntekter	Driftskostnader- duodji	Drifts- resultat
Gj.snitt 2008 (N=33)	183 903	250 429	141 848	108 581
Gj.snitt 2007 (N=29)	165 353	245 984	153 828	94 216
Gj.snitt 2006(N=30)	138 142	138 545	93 636	94 670
Gj.snitt 2005(N=30)	118 929	153 656	95 355	37 138

3.3.3 Lønnsinntekt utenom duodji

Det er 20 utøvere som har oppgitt lønnsinntekt utenom duodji, det vil si at litt i underkant av to tredjedeler av de som har svart, har lønnsinntekt utenom duodji. Total lønnsinntekt er oppgitt til kr. 3,09 mill. og gir gjennomsnittlig lønnsinntekt for de 20 på kr. 154 592. Gjennomsnittlig lønnsinntekt utenom duodji varierer mye fra år til år. Hva som påvirker lønnsinntekten utenom duodji er vanskelig å si noe om. For 2008 var lønnsinntekten i gjennomsnitt litt under gjennomsnittet for 2006. Dette kommer fram i tabell 8 nedenfor:

Tabell 8: Nøkkeltall i gjennomsnitt for søkere med lønnsinntekt utenom duodji i nettopriser.

	Salgsinnt egenprod.duodji	Totale salgsinntekter	Driftskostnader- duodji	Drifts- resultat	Lønnsinntekt utenom duodji
Gj.snitt 2008(N=20)	186 841	254 553	136 155	118 398	154 592
Gj.snitt 2007(N=15)	154 659	242 883	153 999	92 866	101 338
Gj.snitt 2006 (N=18)	132 870	133 335	102 066	78 287	158 473
Gj.snitt 2005 (N=17)	129 536	170 520	110 336	34 391	131 942

For gruppen med lønnsinntekt ved siden av er gjennomsnittlig driftsresultat ca kr 10 000 over de uten annen lønnsinntekt, og noe lavere gjennomsnittlige driftskostnader, jf. tabell 7 ovenfor.

3.3.4 Investeringer

Det er 8 utøvere som har meldt om investeringer gjort i bedriften og som hver seg utgjør mer enn kr. 15 000. Til sammen er det investert for kr. 1,05 mill., der den største investeringen er på kr 319 088. De totale investeringene i de bedriftene må sies å være relativt små.

3.4 Andre opplysninger fra søkere

3.4.1 Produksjonslokaler

Hvorvidt søkere har egne eller bruker felles produksjonslokaler er interessant for avtalepartene å få mer informasjon om. Det er derfor spurt om hvorvidt de har egne, bruker felles lokaler eller leier produksjonslokaler. Det var 32 som hadde besvart spørsmålet. Noen har svart flere alternativer.

Tabell 9: Antall og % -vis fordeling av søkere med egne eller felles produksjonslokaler 2008

	Egne prod.lokaler	Felles prod.lokaler	Leier egne lokaler	Ingen av svaralternativene	Leier duodji instituhttas lokaler
Antall	28	4	2	2	1
%-vis fordeling	88 %	13 %	6 %	6 %	3 %

Som tabellen ovenfor viser, har nærmere 88 % egne produksjonslokaler. Det er 4 som oppgir at de i tillegg til å ha egne produksjonslokaler også bruker felles produksjonslokaler. Tabellen viser også at 2 utøvere leier lokaler, og at 2 utøvere ikke fant noen av kriteriene som aktuelle. 1 av utøverne oppgir at de leier av duodjiinstituhtta, denne personen har også oppgitt at den leier egne lokaler.

3.4.2 Salgskanaler

Søkerne er bedt om å oppgi de viktigste salgskanalene hvor 1 er viktigst og 6 er minst viktig. De er bedt om å svare innenfor 6 mulige salgskanaler som er gjengitt i tabell nedenfor. Det er 33 som svart på dette spørsmålet og resultatet av svarene framkommer av tabell 10 nedenfor.

Tabell 10: Fordeling av oppgitte salgskanaler for søkere

Salgskanaler – 1 for viktigst og 6 for minst viktig						
	Direkte til kunde	Egen salgsbod	Butikk	Messer	Postordre	Internett
Svar	1,4	1,6	2,2	1,9	2,4	2,9

Det viser at *Direkte til kunde* og *Egen salgsbod* er viktigst for de utøverne som har svart, deretter *Butikk* og *Messer*. Som tidligere år mener utøverne som har svart at *Postordre* og *Internet* er minst viktig.

Dette viser at det fortsatt for duodjinæringen er de tradisjonelle salgskanaler som er viktigst, herunder direkte til kunde og i egen salgsbod spesielt. Nyere salgskanaler som postordre og Internett har mindre omfang. Vi ser allikevel en endring fra 2007 der Internett og postordre får gjennomsnittlig bedre skår i 2008 enn tidligere år. Dette kan tyde på at det er en vridning av salgskanaler også i duodjinæringen, og en satsing på nye markeder.

3.4.3 Kompetanse

Søkerne er bedt om å oppgi om de har fagbrev i duodji, høyere utdanning innen duodji og om det har vært endringer i kompetansen deres. Ingen har registrert endringer i kompetansen i 2008. Av de 33 besvarelsene har vi følgende fordeling på fagbrev og høyere utdanning:

Tabell 11: Oppgitt kompetanse fra utøvere 2009

Ikke svar	15
Fagbrev	9
høyere utdanning	4
ingen utdanning	5
Totalt	33

I 2008 var det kun 10 av besvarelsene som ble brukt for å registrere kompetansen, da svarene var uklare. Da var det fire med fagbrev og to med høyskoleutdanning.

På grunn av dårlige data fra tidligere år er det vanskelig å bruke dataene fra 2008 på en god måte og følge utviklingen fra år til år.

4 DRØFTING OG OPPSUMMERING

Det er 44 utøvere som har sendt inn skjema for 2008 for økonomisk utvikling i duodji. Dette er en mye høyere svarprosent enn tidligere år. Det utgjør om lag 75 % av de som er i duodjiregisteret. Det at en så stor andel av skjemaene ikke kunne brukes var meget beklagelig. Kun 33 av besvarelsene kunne brukes, og dette utgjorde 58 % av de som fikk driftstilskudd i 2009. Som tidligere år er det en høy konsentrasjon om kommunene Karasjok og Kautokeino, hele 82 % av svarene er fra de to kommunene. Duodji er en kvinnedominert næring med 70 % kvinner av de som har svart. Gjennomsnittsalderen er relativt høy og har økt fra 46 år i 2005 til 51 år i 2008.

Funn fra analysen kan oppsummeres i følgende underpunkt:

- ⇒ De totale salgsinntektene av egenprodusert duodji har økt med 52 % fra 2005 til 2008 for de som har svart på skjema og utgjorde i 2008 kr. 6,07 mill.
- ⇒ Gjennomsnittlig salgsinntekt for egenprodusert duodji var i 2008 på kr. 183 903, noe som var en økning på 56 % fra 2005. Grunnen til økning i salgsinntekt er vanskelig å ha noen formening om, men det er sannsynlig at tilskuddsordningen kan ha hatt en betydning.
- ⇒ Det er blitt flere duodjiutøvere/-bedrifter med høyere omsetning enn det var i 2005, i 2008 var det 8 utøvere/bedrifter med over kr. 250 000 i omsetning på egenprodusert duodji. Dette er en økning på to fra 2007.
- ⇒ Driftsresultatet for de som er med i undersøkelsen var i gjennomsnitt på kr. 108 581, noe som er en økning på 14 % fra 2007.
- ⇒ Det er om lag to tredjedeler av de som har svart som har oppgitt å ha lønnsinntekt utenom duodji og de har i gjennomsnitt en lønnsinntekt på kr. 154 592. Dette er betydelig høyere enn 2007. Lønnsinntekten variere meget fra år til år, og hva variasjonene kommer av er usikkert å si noe om.
- ⇒ Kartleggingen viser også at produksjonslokaler og salgskanaler er tradisjonelle, men det er enn viss dreining mot mot internett og postordre. De aller fleste har egne produksjonslokaler og de fleste selger direkte til sluttbruker hjemme eller fra egen salgsbod, men internett salg og postordre har fått større betydning siden 2005.
- ⇒ For de som har besvart skjemaene er det 9 med fagbrev. Dette utgjør 27 % av utøvernde. 2 av 33 hadde høyere utdanning.

5 ANBEFALINGER FOR FRAMTIDIG DATAINNHEITING OG ANALYSE

Formålet med å utarbeide en økonomisk rapport for utviklingen i duodji er begrunnet i Hovedavtalen for duodjinæringene. Rapporten skal danne grunnlag for de årlige forhandlingene mellom Sametinget og næringsorganisasjonene.

Siden Sametinget har krevd at de som søker om driftstilskudd skal fylle ut skjema for økonomisk utvikling for å være støtteberettigede, har svarprosenten steget betraktelig. Dette er meget positivt. Man skulle allikevel forventet at svarprosenten var 100% da utfylling av skjemaet er et tildelingskriterie. Den høye svarprosenten har desverre i 2008 ikke gitt en betydelig økning i analysegrunnlaget, fordi mange av de innsendte skjemaene ikke var korrekt, eller mangelfullt utfyllt. Flere har henvist til at tallene finnes i næringsoppgaven. Flere av skjemaene er mangelfullt utfyllt eller har direkte regnefeil.

Det er meget viktig at driftstilskuddssøkerne får god informasjon om hvorfor det er viktig at skjemaet blir korrekt utfyllt. Det vil derfor være ønskelig at det i innledningen for skjemaet kom fram at opplysninger i skjemaet blir behandlet for seg uavhengig av næringsoppgaven ikke følger skjemaet. Sametinget bør ved mottak av søknader for driftstilskudd sjekke om skjema for økonomisk utvikling i duodji er korrekt utfyllt. Er det ikke korrekt utfyllt bør tilskuddssøknaden settes på vent til Sametinget får skjemaet korrekt utfyllt i retur.